

ФРЕКВЕНЦИЈСКИ РЕЧНИК ПРОМЕЊИВИХ ВРСТА РЕЧИ ПЕСМЕ *Santa Maria della Salute* – МОРФОСИТАКСИЧКА АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА – ПРИМЕНА У НАСТАВНОЈ ПРАКСИ

Сажетак: У раду разматрамо могућности морфостилистичке и синтаксичке анализе песме *Santa Maria della Salute* кроз аналитичко сагледавање промењивих врста речи кроз све релевантне категорије. На основу системске категоризације реализује се фреквенцијски речник промењивих врста речи као резултат обједињавања наставе књижевности и наставе језика.

Кључне речи: фреквенцијски речник, промењиве речи, *Santa Maria della Salute*, методички приступ, наставна пракса

I. Увод

Песма Лазе Костића *Santa Maria della Salute* објављена је 1909. године у збирци песама *Песме*. Првих година остала је непримећена „...не зато што је она била „херметична” и „неразумљива” за тадашње читаоце и критичаре, него зато што на такву хармонизовану поетску визију и виртуозно грађену песничку структуру српска читалачка публика још није навикла” (Живковић, 1991, р.152). Прве значајније студије о овој песми објављене су између два светска рата, када су афирмативно о њој писали Светислав Стефановић, Милош Црњански, Милан Кашанин, Исидора Секулић... Они истичу модерност Костићеве песме и сматрају Лазу Костића претечом модерних песника. Након Другог светског рата објављено је низ студија и зборника о овој песми. „После Другог светског рата настало је право слављење Лазе Костића: његова завршна песма *Santa Maria* проглашена је с разлогом за „најлепшу песму наше књижевности (и за једну од најлепших песама светске књижевности” – Винавер)” (Ибид). Модерни критичари проучавали су песму из разних аспеката, о њој су писали „компетентни људи различитих стваралачких профила“ тако да „критичар, историчар или теоретичар, који долази после њих, практично има само понешто да дода или поправи, да

* dragana.franciskovic@magister.uns.ac.rs

** tacka@mts.rs

афирмише неки нови став или приступ песми” (Милосављевић, 1991, р.84). Истраживања су се тицала форме песме, њене метричко-ритмичке структуре, као и биографског дискурса, као оквира за тумачење овог књижевног текста. Песма *Santa Maria della Salute* настала је као резултат књижевног заната и врхунског образовања песника, који је био укључен у модерне токове светске књижевности који су му и дали потребне координате за стварање врхунског књижевног дела. Животно искуство, избрушени песнички језик, осећање бола и кајања, допринели су да последња песма Лазе Костића на вишеструк начин постане сасвим посебна песма српске и светске књижевности.

2. Методичке поставке

Песма Лазе Костића *Santa Maria della Salute* пример је књижевног текста који је веома погодан за остваривање начела јединства наставе језика и књижевности. У методичкој пракси постоји низ методолошких модела за ову врсту обједињавања, а оно што је веома битно јесте да се створе услови за органско и функционално повезивање наставе језика и наставе књижевности.

При коришћењу књижевних текстова у настави граматике, потребно је имати у виду следећа методичка начела:

1. Књижевни текст употребљава се у настави граматике када је то оправдано циљевима било ког релевантног наставног подручја. Наставник мора да се увери да му баш одређени текст оптимално, функционалније него неки, други омогућава реализацију одређеног циља у одређеним условима.

2. Услов за било какву лингвистичку или лингвостилистичку анализу књижевног текста јесте претходно разумевање и доживљавање текста. Несврсисходно је откривати неку језичку чињеницу на тексту који није прочитан и интерпретиран на рационалном и емотивном нивоу који одговара узрасту ученика.

3. Кратки текстови, одломци, имају своје пуно значење тек у ширем, локализованом контексту, па се морају локализовати и тумачити у потпуном контексту пре било какве језичке анализе.

4. Пут до граматичке чињенице је поступан и он треба да се креће од садржаја преко израза до граматике. (Тежак, 1996, р.187)

Методички приступ песми *Santa Maria della Salute* базира се на циљевима и задацима предвиђеним Наставним програмом за други разред Гимназије, а који су у складу са сазнајним могућностима ученика тог узраста. За анализу песме предвиђена су три наставна часа, а морфостилистичку и

синтаксичку анализу могуће је урадити тек након читања и интерпретације песме на прва два часа. Интерпретација песме одвија се кроз основне етапе једног од методичких приступа лирској песми (Шабић, 1983, р. 23):

1. Мотивација
2. Најава песме
3. Интерпретативно читање
4. Емоционална пауза
5. Истраживање доживљаја
6. Читање у себи и замишљање песничких слика
7. Усмено читање у себи и композицијска анализа песме
8. Увођење ученика у интерпретативно читање
9. Стваралачко изражавање
10. Завршно интерпретативно читање

Милија Николић сматра да је обрада књижевног текста у суштини наставак доживљеног и истраживачког читања: „То је повратак већ познатом уметничком свету с намером да се он још боље упозна и да се уз поновљено доживљавање, у књижевном делу открију дубља значења, уоче стваралачки поступци и објасне његове уметничке вредности. Зато успех у проучавању уметничког текста првенствено зависи од тога како је он прочитан, колико се читалац у њега емоционално, мисаоно и фантазијски уносио, шта је помоћу њега доживео, наслутио и сазнао” (Николић, 1999, р.171). Узимајући у обзир резултате теоријских истраживања, са фокусом на диференцијацију структурних слојева песме, Росандић и Шицел (Росандић, Шицел, 1970, р.82) закључују да се најчешћи приступи заснивају на овим основама:

1. расположење (емоционална структура песме),
2. метричко-ритмичко устројство песме,
3. инспирација (теме, мотиви, идеје) и
4. језичка обележја.

Песма *Santa Maria della Salute* подстиче развијање следећих способности код ученика:

- способност доживљаја,
- способност перципирања лирске песме,
- способност асоцијативног мишљења,
- способност замишљања: визуелних, аудитивних и ольфактивних елемената,
- способност читања у себи,
- способност изражавања доживљаја,
- способност замишљања и стварања песничких слика,

- способност доживљавања ритма,
- способност асоцијативног мишљења,
- способност уочавања песничког односа према љубавним мотивима.

Изучавањем ове песме остварују се следећи задаци:

- развијање естетске димензије ученикове личности,
- развијање ученикових књижевних интереса,
- развијање активног стваралачког односа према уметничком делу и стварности.

Методички приступ овом делу на прва два часа остварује се кроз два основна наставна циља:

- упознавање ученика са биографским елементима и временом и начином настанка песме и
- анализа и интерпретација песме у целини.

3. Методе анализе

Морфосинтаксичка анализа-формирање фреквенцијског речника песме „Santa Maria della Salute“

Морфосинтаксичка анализа песме обавиће се путем едукативне радионице. Ова врста радионице има за циљ како учење неких чињеничних знања, тако и развијање разних интелектуалних умења и вештина, као што су уочавање и решавање проблема, расуђивање и закључивање, стицање стратегије учења и памћења, артикулација сопственог мишљења. Свака радионица базира се на унапред добро осмишљеном сценарију. Сценарио садржи захтеве које наставник поставља пред ученике. Основу сваке радионице чини циљ саме радионице—дакле, шта наставник жели да његови ученици спознају, искусе, савладају. Активности кроз које пролазе ученици воде их ка постављеном циљу. Да би се дошло до њега, захтеви који се постављају пред ученике морају бити њима смислени и провокативни у когнитивном смислу, дакле морају бити подстицајни за ученике. Захтеви морају да обезбеде лично ангажовање свих ученика. Ученици су активни све време, било симултано индивидуалном активношћу, било редом, у паровима, групама или заједничком дискусијом на нивоу целе групе. Радом на сценарију, тежиште наставникове активности се премешта на време пре почетка часа. Тада наставник креира радионицу, повезује задати циљ са процесом рада кроз који ће ученици пролазити.

У овој радионици постављени су следећи циљеви:

- анализа промењивих врста речи у песми и формирање фреквенцијског речника;
- анализа именица: облик у песми, основни облик, врста именице, морфолошке категорије (род, број, падеж),
- анализа заменица: облик у песми, основни облик, врста, подврста, морфолошке категорије (род, број, падеж, лице),
- анализа придева: облик у песми, основни облик, врста придева, морфолошке категорије (род, број, падеж, степен поређења, вид),
- анализа бројева: облик у песми, основни облик, врста, подврста, морфолошке категорије (род, број, падеж),
- анализа глагола: облик у песми, инфинитив, глаголски вид, глаголски род, потврдност/одричност, лице род, број, стање.

Главни поступци за извођење радионице су:

- формирање пет група уједначених способности,
- мотивација за рад,
- подела задатака свакој групи,
- презентовање резултата рада сваке групе,
- синтеза.

На претходном часу, који је и својеврсна мотивација, наставник, уз помоћ пет различитих апликација, формира пет група. Ученици извлаче апликације из кутије, а групе формирају ученици са истом апликацијом.

Свака група анализира једну врсту речи и то:

- I група–именице
- II група–зменице
- III група–придеве
- IV група–бројеве
- V група–глаголе.

3.1. Истраживачки задаци

Наставник свакој групи даје истраживачки задатак који је потребно урадити за следећи час. Свака група има обавезу да направи презентацију резултата коју ће да образложе на часу.

Задатак за прву групу

*Ваши задатак је да у песми пронађете све **именице** и да сваку од*

њих анализирајте кроз следеће категорије: основни облик(номинатив), облик у песми, врста именице, морфолошке категорије: род, број, падеж.

Задатак за другу групу

Ваши задатак је да у песми пронађете све **заменице** и да сваку од њих анализирајте кроз следеће категорије: основни облик(номинатив), облик у песми, врста заменице, подврста, морфолошке категорије: род, број, падеж, лице.

Задатак за трећу групу

Ваши задатак је да у песми пронађете све **придеве** и да сваки од њих анализирајте кроз следеће категорије: основни облик, облик у песми, врста придева, морфолошке категорије: род, број, падеж, степен поређења, вид.

Задатак за четврту групу

Ваши задатак је да у песми пронађете све **бројеве** и да сваки од њих анализирајте кроз следеће категорије: основни облик, облик у песми, врста броја, морфолошке категорије: род, број, падеж

Задатак за пету групу

Ваши задатак је да у песми пронађете све **глаголе** и да сваки од њих анализирајте кроз следеће категорије: основни облик(инфинитив), облик у песми, глголски вид, глаголски род, потврдност/одричност, лице, род, број, стање.

4. Резултати анализе

Презентовање резултата врши се на следећем часу, односно на трећем часу предвиђеном за анализу песме. Док једна група излаже резултате, остале пажљиво прате текст и коментаришу добијене резултате.

1. Резултати рада прве групе

1. Именице					
Основни облик (номинатив)	Облик у песми	Врста	Морфолошке категорије		
			Род	Број	Падеж
мајка	мајко	заједничка	женски	једнина	вокатив
гора	гора	заједничка	женски	множина	генитив
бор	бор	заједничка	мушки	једнина	акузатив
злост	злости	заједничка	женски	једнина	датив
двор	двор	заједничка	мушки	једнина	акузатив
небесница	небеснице	апстрактна	женски	једнина	вокатив
врело	врело	заједничка	средњи	једнина	акузатив
милост	милости	апстрактна	женски	једнина	генитив
створ	створ	заједничка	мушки	једнина	номинатив
скуте	скуте	заједничка	женски	множина	акузатив
лепота	лепоту	апстрактна	женски	једнина	акузатив
свод	сводова	заједничка	мушки	множина	генитив
стуб	стуб	заједничка	мушки	једнина	номинатив
грехота	грехоту	апстрактна	женски	једнина	акузатив
пепео	пепђ	градивна	мушки	једнина	акузатив
срце	срце	апстракта	средњи	једнина	акузатив
луб	луб	заједничка	мушки	једнина	акузатив
брод	броду	заједничка	мушки	једнина	локатив
плот	плоту	заједничка	мушки	једнина	локатив
ђаво	ђаволу	апстрактна	мушки	једнина	датив
јела	јелу	заједничка	женски	једнина	датив
враг	врагу	апстрактна	мушки	једнина	датив
дуб	дуб	заједничка	мушки	једнина	акузатив
мајка	мајко	заједничка	женски	једнина	вокатив
грех	грехе	апстрактна	мушки	множина	акузатив
срце	срце	апстрактна	средњи	једнина	номинатив
јава	јаве	апстрактна	женски	једнина	генитив
мах	ма'	апстрактна	мушки	једнина	номинатив
пепео	пепђ	градивна	мушки	једнина	акузатив
прах	пра'	заједничка	мушки	једнина	номинатив
угод	угод	апстрактна	мушки	једнина	акузатив
пакост	пакости	апстрактна	женски	множина	номинатив
мука	муке	апстрактна	женски	једнина	генитив
свет	свет	заједничка	мушки	једнина	номинатив
душа	души	апстрактна	женски	једнина	датив
крило	крило	заједничка	средњи	једнина	акузатив
јек	јеку	апстрактна	мушки	једнина	локатив
лет	лет	глаголска	мушки	једнина	акузатив

глава	главе	заједничка	мушки	једнина	генитив
вила	вила	апстрактна	женски	једнина	номинатив
вид	вид	глаголска	мушки	једнина	номинатив
мрак	мрака	апстрактна	мушки	једнина	генитив
песма	песма	заједничка	женски	једнина	номинатив
славље	славља	глаголска	средњи	једнина	генитив
свит	свит	глаголска	женски	једнина	акузатив
мах	махом	апстрактна	мушки	једнина	инструментал
рана	рану	заједничка	женски	једнина	акузатив
рана	рани	заједничка	женски	једнина	датив
брид	брид	глаголска	мушки	једнина	номинатив
миље	миља	апстрактна	средњи	једнина	генитив
мука	муке	апстракта	женски	једнина	генитив
душа	душу	апстрактна	женски	једнина	акузатив
глед	глед	глаголска	мушки	једнина	номинатив
поглед	погледа	глаголска	мушки	једнина	номинатив
васиона	васиона	заједничка	мушки	множина	генитив
лед	лед	градивна	мушки	једнина	акузатив
јад	јаде	апстрактна	мушки	множина	акузатив
слад	сладе	заједничка	мушки	множина	акузатив
чемер	чемер	апстрактна	мушки	једнина	акузатив
мед	мед	градивна	женски	једнина	акузатив
душа	душу	апстракта	женски	једнина	акузатив
жуд	жуде	глаголска	мушки	множина	акузатив
вечност	вечност	апстрактна	женски	једнина	акузатив
тренутак	тренуте	заједничка	мушки	једнина	вокатив
дивота	дивота	апстрактна	женски	једнина	номинатив
благо	благо	заједничка	средњи	једнина	номинатив
дно	дну	заједничка	средњи	једнина	локатив
живот	живота	апстрактна	мушки	једнина	генитив
воћка	воћка	заједничка	женски	једнина	номинатив
воћка	воћко	заједничка	женски	једнина	вокатив
род	рода	заједничка	мушки	једнина	генитив
залут	залуте	глаголска	мушки	множина	акузатив
бор	бор	заједничка	мушки	једнина	акузатив
сила	силе	апстрактна	женски	множина	номинатив
мозак	мозак	заједничка	мушки	једнина	номинатив
мозак	мозак	заједничка	мушки	једнина	номинатив
срце	срце	заједничка	средњи	једнина	номинатив
памет	памет	апстрактна	женски	једнина	номинатив
памет	памет	апстракта	женски	једнина	генитив
сласт	сласт	апстракта	женски	једнина	номинатив
бојак	бојак	заједничка	мушки	једнина	акузатив
олуј	олуј	заједничка	мушки	једнина	номинатив
храст	храст	заједничка	мушки	једнина	номинатив
власт	власт	заједничка	женски	једнина	акузатив

разлог	разлог	заједничка	мушки	једнина	номинатив
запон	запон	заједничка	мушки	једнина	номинатив
памет	памет	апстрактна	женски	једнина	номинатив
срце	срце	заједничка	средњи	једнина	акузатив
срећа	среће	апстрактна	женски	једнина	генитив
сунце	сунце	заједничка	средњи	једнина	номинатив
студ	студ	апстрактна	женски	једнина	номинатив
звезда	звезде	заједничка	женски	множина	номинатив
рај	рај	заједничка	мушки	једнина	номинатив
плач	плач	глаголска	мушки	једнина	акузатив
смак	смак	заједничка	мушки	једнина	номинатив
свет	света	заједничка	мушки	једнина	генитив
суд	суд	апстрактна	мушки	једнина	номинатив
суд	суде	апстрактна	мушки	једнина	вокатив
слом	сломе	заједничка	мушки	једнина	вокатив
срце	срцу	заједничка	средњи	једнина	локатив
глава	глави	заједничка	женски	једнина	локатив
спомен	спомен	апстрактна	мушки	једнина	номинатив
храм	храм	заједничка	мушки	једнина	номинатив
Бог	Бог	властита	мушки	једнина	номинатив
душа	души	апстрактна	женски	једнина	локатив
бол	бола	апстрактна	женски	једнина	генитив
лед	лед	градивна	мушки	једнина	номинатив
мозак	мозгови	заједничка	мушки	множина	номинатив
сан	сну	апстрактна	мушки	једнина	локатив
жеља	жеља	апстракта	женски	множина	генитив
рој	рој	збирна	мушки	једнина	номинатив
сила	силе	апстрактна	женски	множина	номинатив
слушкиња	слушкиње	заједничка	женски	множина	номинатив
појава	појаве	заједничка	женски	множина	номинатив
милина	милина	апстрактна	женски	множина	генитив
крој	крој	заједничка	мушки	једнина	номинатив
пут	пуге	заједничка	мушки	множина	акузатив
муж	мужа	заједничка	мушки	једнина	генитив
жена	жене	заједничка	женски	једнина	генитив
брига	брига	апстрактна	женски	једнина	номинатив
рад	рад	заједничка	мушки	једнина	номинатив
милина	милине	апстрактна	женски	множина	номинатив
страст	страст	апстрактна	женски	једнина	номинатив
хлад	хлад	заједничка	мушки	једнина	акузатив
време	времена	заједничка	средњи	множина	генитив
разлика	разлике	заједничка	женски	множина	номинатив
деца	деца	збирна	женски	једнина	номинатив
песма	песме	заједничка	женски	множина	номинатив
састанак	састанака	заједничка	мушки	множина	генитив
траг	траг	заједничка	мушки	једнина	номинатив

душа	душом	апстрактна	женски	једнина	инструментал
зрак	зрак	апстрактна	мушки	једнина	акузатив
рај	рају	заједничка	мушки	једнина	датив
приновак	приновак	заједничка	мушки	једнина	номинатив
занос	заносу	апстрактна	мушки	једнина	локатив
пророк	пророци	заједничка	мушки	множина	номинатив
глава	глава	заједничка	женски	једнина	номинатив
живот	живота	апстрактна	мушки	једнина	генитив
крај	крај	апстрактна	мушки	једнина	номинатив
сан	сан	апстрактна	мушки	једнина	номинатив
јава	јава	апстрактна	женски	једнина	номинатив
ропац	ропац	заједничка	мушки	једнина	номинатив
ништавило	ништавила	апстрактна	женски	једнина	генитив
слава	славу	апстрактна	женски	једнина	акузатив
слава	славâ	апстрактна	женски	множина	генитив
безњеница	безњенице	апстрактна	женски	једнина	генитив
рај	рај	заједничка	мушки	једнина	акузатив
рај	рај	заједничка	мушки	једнина	акузатив
рај	рај	заједничка	мушки	једнина	акузатив
рај	рај	заједничка	мушки	једнина	акузатив
загрљај	загрљај	заједничка	мушки	једнина	акузатив
жеља	жеље	апстрактна	женски	множина	номинатив
жица	жице	заједничка	женски	множина	номинатив
колут	колуте	заједничка	мушки	множина	акузатив
бог	богове	заједничка	мушки	множина	акузатив
људи	људе	заједничка	женски	множина	акузатив
звезда	звездама	заједничка	женски	множина	инструментал
пут	пуге	заједничка	мушки	множина	акузатив
сунце	сунцима	заједничка	средњи	множина	инструментал
студ	студе	апстрактна	женски	множина	акузатив
кут	куте	заједничка	мушки	множина	акузатив
зора	зоре	заједничка	женски	једнина	генитив
милина	милине	апстрактна	женски	једнина	генитив
дух	дуси	заједничка	мушки	множина	номинатив

3. Резултати рада треће групе

2. Придеви							
Основни облик	Облик у песми	Врста	Морфолошке категорије				
			Род	Број	Падеж	Степен поређења	Вид
свети	света	описни	женски	једнина	номинатив	позитив	одређени
блажен	блаженој	описни	женски	једнина	датив	позитив	
земаљски	земаљски	присвојни	мушки	једнина	номинатив	/	одређени
кајан	кајан	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
пречист	пречисте	описни	женски	множина	акузатив	/	
светски	светску	присвојни	женски	једнина	акузатив	/	одређени
многи	многе	описни	мушки	множина	акузатив	/	одређени
млад	младо	описни	средњи	једнина	номинатив	позитив	
жут	жуте	описни	женски	једнина	генитив	позитив	
луд	луде	описни	женски	једнина	инструментал	позитив	
црн	црног	описни	мушки	једнина	генитив	позитив	одређени
диван	дивна	описни	женски	једнина	номинатив	позитив	неодређени
зорин	зорин	присвојни	мушки	једнина	номинатив	/	неодређени
тежак	тежој	описни	женски	једнина	датив	компаратив	одређени
љут	љуте	описни	женски	једнина	генитив	позитив	
свестан	свесну	описни	женски	једнина	акузатив	позитив	
сви	свих		женски	множина	генитив	/	
сва	сву	придевска		женски	једнина	акузатив	/
диван	дивни	описни	мушки	једнина	вокатив	позитив	одређени
јадан	јадном	описни	мушки	једнина	датив	позитив	одређени
стар	старом	описни	мушки	једнина	датив	позитив	одређени
златан	златна	градивни	женски	једнина	номинатив	позитив	
сладак	слатка	описни	женски	једнина	вокатив	позитив	
танталски	танталска	присвојни	мушки	једнина	генитив	/	неодређени
грешан	грешне	описни	мушки	множина	акузатив	позитив	одређени
страховит	страховит	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
бесан	бесни	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	одређени
стар	стари	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	одређени
мио	миле	описни	женски	множина	номинатив	позитив	
вијугав	вијугав	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
луд	луд	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
вечити	вечита	временски	женски	једнина	номинатив	/	
страшан	страшни	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	одређени
светски	светски	присвојни	мушки	једнина	вокатив	/	одређени
страшан	страшни	описни	мушки	једнина	вокатив	позитив	одређени
сломљен	сломљен	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
збуњен	збуњен	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
свети	свети	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	одређени
сам	сам	описни	мушки	једнина	номинатив	/	неодређени
мудрачки	мудрачки	присвојни	мушки	множина	номинатив	/	одређени

силан	силних	описни	женски	множина	генитив	позитив	
наврео	наврели	описни	мушки	једнина	номинатив	/	одређени
тајни	тајне	описни	женски	множина	номинатив	позитив	
нов	нове	описни	женски	множина	номинатив	позитив	
земни	земних	описни	женски	множина	генитив	/	
небески	небески	присвојни	мушки	једнина	номинатив	/	одређени
нежежени	нежежене	описни	женски	множина	номинатив	/	
рајски	рајски	присвојни	мушки	једнина	акузатив	/	одређени
стар	старија	описни	женски	једнина	номинатив	компаратив	одређени
млад	млад	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
све	свих		средњи	множина	генитив	/	
вечити	вечити	временски	мушки	једнина	номинатив	/	одређени
драг	драг	описни	мушки	једнина	номинатив	позитив	неодређени
хидовит	хридовит		мушки	једнина	номинатив	/	неодређени
леп	најлепши	описни	мушки	једнина	номинатив	суперлатив	одређени
све	све		женски	множина	номинатив	/	
душин	душине	присвојни	женски	множина	номинатив	/	неодређени
светски	светске	присвојни	женски	множина	акузатив	/	одређени
силан	силне	описни	мушки	множина	акузатив	позитив	
сељенски	сељенске	присвојни	мушки	множина	акузатив	/	одређени

2. Резултати рада друге групе

3.Заменице							
Основни облик (номинатив)	Облик у песми	Врста	Подврста	Морфолошке категорије			
				Род	Број	Падеж	Лице
наш	наших	придевска	присвојна	женски	множина	генитив	треће
ко	ком	именичка	упитна	/	једнина	локатив	/
свакоји	свакоје	придевска	општа	женски	множина	датив	/
ти	теби	именичка	лична	/	једнина	датив	друго
ти	ти	именичка	лична	/	једнина	датив	друго
ти	ти	именичка	лична	/	једнина	датив	друго
твој	твојих	придевска	присвојна	мушки	множина	генитив	друго
ти	те	именичка	лична	/	једнина	акузатив	друго
ја	ја	именичка	лична	/	једнина	номинатив	прво
то	то	придевска	показна	средњи	једнина	акузатив	/
ко	чим	именичка	упитна	/	једнина	инструментал	/
ко	чему	именичка	упитна	/	једнина	датив	/
све	све	именичка	општа	/	једнина	номинатив	/
то	то	придевска	показна	средњи	једнина	номинатив	/
ме	ја	именичка	лична	/	једнина	акузатив	прво
нико	никога	именичка	одрична	/	једнина	акузатив	/
што год	што год	придевска	општа	/	/		/
ја	мене	именичка	лична	/	једнина	акузатив	прво
нико	никог	именичка	одрична	/	једнина	акузатив	/

то	то	придевска	показна	средњи	једнина	акузатив	/
она	јој	именичка	лична	женски	једнина	датив	треће
то	то	придевска	показна	средњи	једнина	номинатив	/
мој	моја	придевска	присвојна	женски	једнина	номинатив	прво
ја	ме	именичка	лична	/	једнина	акузатив	прво
овај	овај	придевска	показна	мушки	једнина	номинатив	/
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
свака	сваку	придевска	општа	женски	једнина	акузатив	/
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
она	она	именичка	лична	женски	једнина	номинатив	треће
ја	ме	именичка	лична	/	једнина	акузатив	прво
такав	такав	придевска	показна	мушки	једнина	номинатив	/
тај	тим	придевска	показна	мушки	једнина	инструментал	/
тај	тог	придевска	показна	мушки	једнина	генитив	/
све	све	именичка	општа	/	једнина	номинатив	/
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
њојзи	она	именичка	лична	једнина	датив		
треће							
то		придевска	показна	средњи	једнина	номинатив	/
ко год	чим год	именичка	општа	/	једнина	инструментал	/
	сву	придевска		женски	једнина	акузатив	/
свој	своју	придевска	присвојна	женски	једнина	акузатив	за свако
све	све	именичка	општа	/		акузатив	/
свој	своје	придевска	присвојна	женски	множина	акузатив	за свако
сва	сву	придевска		женски	једнина	акузатив	/
ти	те	именичка	лична	/	једнина	акузатив	друго
ја	мени	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
сва	сва			женски	једнина	номинатив	/
тај	та	придевска	показна	женски	једнина	номинатив	/
ја	мени	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
толики	толико	придевска	показна	средњи	једнина	номинатив	/
ја	мени	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
тај	та	придевска	показна	женски	једнина	номинатив	/
ја	мени	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
мој	моје	придевска	присвојна	мушки	множина	акузатив	прво
ја	мени	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
ја	ме	именичка	лична	/	једнина	акузатив	прво
ја	ја	именичка	лична	/	једнина	номинатив	прво
она	ње	именичка	лична	женски	једнина	генитив	треће
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
она	она	именичка	лична	женски	једнина	номинатив	треће
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
она	њу	именичка	лична	женски	једнина	акузатив	треће
она	ње	именичка	лична	женски	једнина	генитив	треће
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
она	она	именичка	лична	женски	једнина	номинатив	треће
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво

она	њојзи	именичка	лична	женски	једнина	датив	треће
она	њој	именичка	лична	женски	једнина	датив	треће
она	њом	именичка	лична	женски	једнина	инструментал	треће
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
она	ње	именичка	лична	женски	једнина	генитив	треће
ми	нас	именичка	лична	/	множина	акузатив	прво
све	све			/	множина	номинатив	/
ми	нам	именичка	лична	/	множина	датив	прво
она	она	именичка	лична	женски	једнина	номинатив	прво
ја	мене	именичка	лична	/	једнина	генитив	прво
она	јој	именичка	лична	женски	једнина	датив	прво
мој	моје	придевска	присвојна	женски	множина	номинатив	прво
тај	тих	придевска	показна	мушки	множина	генитив	/
тај	то	придевска	показна	средњи	једнина	номинатив	/
тај	то	придевска	показна	средњи	једнина	номинатив	/
тај	то	придевска	показна	средњи	једнина	акузатив	/
ми	нас	именичка	лична	/	множина	номинатив	прво
тај	то	придевска	показна	средњи	једнина	акузатив	/
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
тај	тог	придевска	показна	мушки	једнина	генитив	/
ја	ми	именичка	лична	/	једнина	датив	прво
мој	мој	придевска	присвојна	мушки	једнина	номинатив	прво
њен	њено	придевска	присвојна	средњи	једнина		треће
њезин	њезин	придевска	присвојна	мушки	једнина	акузатив	треће
све	све	именичка	општа	/	множина	акузатив	/

4. Резултати рада четврте групе

4. Бројеви						
Основни облик (номинатв)	Облик у песми	Врста	Подврста	Морфолошке категорије		
				Род	Број	Падеж
два	две	главни (кардинални)	основни	женски	множина	номинатив
двоје	двоје	главни (кардинални)	збирни	/	множина	номинатив

5. Резултати рада неке групе

5. Глаголи								
Инфинитив	Облик у песми	Морфолошке категорије						
		Вид	Глаголски облик	Потврдност/ Одричност	Лице	Род	Број	Стање
опростити	опрости	свршени	императив	потврдност	друго	прелазни	једнина	актив
пожалити	пожалих	свршени	аорист	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
подизати се	се подиже	несвршени	презент	потврдност	треће	повратни	једнина	актив
презрети	презри	свршени	императив	потврдност	друго	прелазни	једнина	актив
сагрешити	сагреси	свршени	аорист	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
љубити	љубим	несвршени	презент	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
/	није	несвршени	презент	одричност	треће	непрелазни	једнина	актив
носити	носит'	несвршени	инфинитив	потврдност	/	прелазни	/	/
постати	постати	свршени	инфинитив	потврдност	/	непрелазни	/	актив
грејати	грејући	несвршени	глаголски прилог садашњи	потврдност	/	прелазни	/	актив
спалити	спалит'	свршени	инфинитив	потврдност	/	прелазни	/	актив
тонути	тонут'	несвршени	инфинитив	потврдност	/	непрелазни	/	актив
трунути	трунут'	несвршени	инфинитив	потврдност	/	непрелазни	/	актив
вековати	вековат'	несвршени	инфинитив	потврдност	/	непрелазни	/	актив
страдати	сам страдô	свршени	перфекат	потврдност	прво	непрелазни	једнина	актив
покајати	сам покајô	свршени	перфекат	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
снівати	је снивало	несвршени	перфекат	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
сломити	је сломио	свршени	перфекат	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
чезнути	сам чезнô	несвршени	перфекат	потврдност	прво	непрелазни	једнина	актив
надати се	се надô	несвршени	перфекат	потврдност	прво	повратни	једнина	актив
/	је	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
тровати	је тровало	несвршени	перфекат	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
не клети	нећу клет'	несвршени	футур I	одричност	прво	прелазни	једнина	актив

бити	је било	несвршени	перфекат	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
не кривити	криви	несвршени	презент	одричност	треће	прелазни	једнина	актив
ломити	је ломило	несвршени	перфекат	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
душити	душило	несвршени	перфекат	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
/	је	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
гранути	грану	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
не видети	не виде	свршени	аорист	одричност	треће	прелазни	једнина	актив
сванути	свану	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
залечити	залечи	свршени	аорист	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
настати	настаде	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
хтети	ћу	несвршени	презент	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
гледнути	гледну	свршени	аорист	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
не синути	не сину	свршени	аорист	одричност	треће	непрелазни	једнина	актив
стопити	би стопила	свршени	потенцијал	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
креснути	кресну	свршени	аорист	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
нудити	нуди	несвршени	презент	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
чезнути	чезну'	несвршени	аорист	потврдност	прво	непрелазни	једнина	актив
зрети	зре	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
не сазрети	нис сазрела	свршени	перфекат	одричност	друго	непрелазни	једнина	актив
опростити	опрости	свршени	императив	потврдност	друго	прелазни	једнина	актив
побити се	се побише	свршени	аорист	потврдност	треће	повратни	множина	актив
бити	су биле	несвршени	перфекат	потврдност	треће	прелазни	множина	актив
сустати	сусташе	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
одржати	одржа	свршени	аорист	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
стегнути	стегну	свршени	аорист	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
стиснути	стисну'	свршени	аорист	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
утећи	утекох	свршени	аорист	потврдност	прво	непрелазни	једнина	актив
свиснути	свисну	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
помрчати	помрча	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
гаснути	гаснуше	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
бризнути	бризну	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив

настати	наста	свршени	аорист	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
/	је	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
јавити се	се јави	свршени	презент	потврдност	треће	повратни	једнина	актив
појавити се	се појави	свршени	презент	потврдност	треће	повратни	једнина	актив
кравити се	се крави	несвршени	презент	потврдност	треће	повратни	једнина	актив
видети	видим	несвршени	презент	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
знати	знам	несвршени	презент	потврдност	прво	прелазни	једнина	актив
мутити се	се муте	несвршени	презент	потврдност	треће	повратни	множина	актив
доћи	дође	свршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
звати	зове	несвршени	презент	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив

говети	гове	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
/	су	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
простира- ти	простира	несвршени	презент	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
/	је	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
/	није	несвршени	презент	одричност	треће	непрелазни	једнина	актив
/	су	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
блажити се	се блажи	несвршени	презент	потврдност	треће	повратни	једнина	актив
/	је	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
бити	ћу бити	несвршени	футур I	потврдност	прво	непрелазни	једнина	актив
ћутати	ћуте	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
/	су	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
не писати се	се не пише	несвршени	презент	одричност	треће	прелазни	једнина	пасив
не појати се	се не поје	несвршени	презент	одричност	треће	прелазни	једнина	пасив
пробити	пробије	свршени	презент	потврдност	треће	прелазни	једнина	актив
разумети	разумемо	несвршени	презент	потврдност	прво	прелазни	множина	актив
/	је	несвршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
слутити	слуте	несвршени	презент	потврдност	треће	прелазни	множина	актив
доћи	дође	свршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
прснути	прсне	свршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив
постати	постаће	свршени	футур I	потврдност	треће	непрелазни	једнина	актив

пробудити се	ће да се пробуде	свршени	футур I	потврдност	треће	повратни	множина	актив
прогудити	ће да прогуде	свршени	футур I	потврдност	треће	прелазни	множина	актив
задивити	задивићемо	свршени	футур I	потврдност	прво	прелазни	множина	актив
померити	ћемо померит'	свршени	футур I	потврдност	прво	прелазни	множина	актив
засути	засут'	свршени	инфинитив	потврдност	/	прелазни	/	актив
зарудети	заруде	свршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив
полудети	полуде	свршени	презент	потврдност	треће	непрелазни	множина	актив

4. Дискусија

Ученици су учествовали у следећим активностима:

- Решавање проблема
- Резоновање и закључивање
- Аргументација
- Стваралаштво
- Вођење дијалога
- Презентација (свака група је решавала проблем и презентовала решење)

У завршном делу часа афирмише се враћање ка песми и њено интерпретативно читање. Уз помоћ оваквог читања постиже се поновно проживљавање и сажимање најјачих догађаја, најлепших слика и стварање укупног утиска у учениковој свести.

Понуђени модел интерпретације, сва шира и конкретна решења у њему, служе да се понуде шире и разноврсније могућности за анализу овог књижевног текста. Овај модел је само оријентир који се може само делимично или у потпуности прихватити и прилагодити конкретним потребама у условима рада у школи и одељењу.

Наставна интерпретација лирске песме је сложен и комплексан процес који је условљен многобројним факторима, наставним и ненаставним. Свакако „...нема рецепта за успешну анализу пјесме. Свака је пјесма свијет за себе, свако је дијете свијет за себе и сваки је наставник свијет за себе” (Тежак, 1996, р. 43). Али, без доброг књижевног и методичког образовања, познавања психологије детета, као и стваралачког односа према лирици, нема ни успешног часа посвећеног лирској поезији. Применом различитих књижевнонаучних и наставних метода врши се анализа песме. У зависности

од избора методских поступака зависиће и ток анализе. У научној литератури познати су различити модели интерпретације. Павле Илић (Илић, 1990, р. 158–215) наводи следеће елементе као могуће смернице за анализу:

- мотивска структура песме,
- песничке слике,
- тематска реч,
- звук, ритам, и основни мисаоно-емотивни тон,
- наративни ток,
- основно осећање.

Аналитичар се (у зависности од одређене методолошке оријентације) усредсређује или на текст песме, или на песникову личност или на шири друштвени контекст из којег су произашли песник и песма. Најпожељније је направити синтезу поступака, искористити елементе различитих методолошких оријентација, у циљу што боље рецепције песме од стране ученика. Без обзира на модел часа, методе и све остале чиниоце, настава ће понекад отрпети и неуспех, пре свега због немогућности спровођења потпуне индивидуализације.

Литература:

- Ilić, P. (1990): *Lirska poezija u savremenoj nastavi*, Novi Sad, Dnevnik
- Kostić, L. (2009). *Santa Maria della Salute*, Beograd: Tanesi.
- Milosavljević, P. (1991). *Život pesme Laze Kostića „Santa Maria della Salute”*, Sombor: Narodna biblioteka „Karlo Bijelicki”.
- Николић, М. (1999). *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Rosandić, D. - Šicel, M. (1970): *Pristup nastavi književnosti*, Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika, Nastavna biblioteka
- Šabić, G. (1983). *Lirska poezija u razrednoj nastavi*, Zagreb: Školska knjiga.
- Težak, Stjepko (1996). *Krležina umjetnost riječi u funkciji jezičnonastavnog izvorišta*. U : *Hrvatski u školi*, Zbornik metodičkih radova, Zagreb: Školska knjiga.
- Živković, D. (1991). *Tokovi srpske književnosti*, Novi Sad: Matica Srpska.

*Dragana Francišković
Lidija Nerandžić Čanda*

FREQUENCY DICTIONARY OF CHANGEABLE WORDS IN THE POEM “SANTA MARIA DELLA SALUTE”

Summary

In this methodological model, we started from the fact that the language of the most studied and met through the work of high aesthetic value, a poetic language Laze Kostića today is interesting to study the teaching classes. Forming invariant frequency vocabulary words from the multiple benefits for students: After interpretation and analysis of the poems, the students break down the layer of reeds songs and perceive this aspect of this work of art. Also, comparing the shapes of words in the song and its basic form observed changes in language, realizing permanent living process of changing, enriching and adapting lexicology fund of the language. This methodological model was intended to indicate that the processing capabilities of literary texts from various aspects, as well as to highlight the qualities of teaching literature and language.